

Un retaule dels Elois de Berga

La confraria dels Elois (I)

Berga al llarg dels temps a tingut diverses agrupacions gremials d'oficis sota la protecció

religiosa i espiritual d'una congregació anomenada Confraria dedicada cada una a un o varis sants de l'església catòlica. Així doncs podem parlar de Sant Lleïr i Sant Isidre (pagesos), Sant Josep, Sant Joan Baptista i Sant Martí (fusters i mestres de cases), Santa Anna i Santa Llúcia (sastres), Sant Cristòfol i Sant Esteve (sabaters i temps enrrera carnisers), Sant Esperit i Sant Benigne (Paraires), Nostra Senyora de la Puríssima Concepció coneguda popularment com de Santa Maria (teixidors) i altres que em deixo sobre tot les confraries de devoció i sense oblidar per la seva rellevància a La Minerva com molt bé em recorda l'amic Ramon Felipó.

Sant Eloi de Berga (*els Elois*) ha estat sempre la confraria dels traginers i dels ferrers, però també dels serrallers, manyà, claveters, fargaires, argenteres, llauners, quincallaires, courers, calderers, ollers, perolaires, armers, pedrenyalers, rellotgers, esquilets, hostalers, taverners, cafeters, vinaters, boters, carnisers, bastés, moliners, cadirers, bracers, manescals, mulaters, carreters, pagesos, pagesos d'animals, ramblers, llauradors, veterinaris, cotxers, mecànics, garatgistes, sastres, paraires, teixidors, tintorers, sabaters, corders, terrissaires, adroguers, sucres, candelers, carboners, apotecaris, cirurgians, notaris i potser algun altre.

Era comanada per quatre administradors que rebien els noms de cap segon, tercer, i administrador quart; de fet actuaven com enguany ho faria un sindicat o inclús un col·legi professional, la seva tasca era la d'aplegar sota un mateix mantell protector

tots els agremiats per a defensar els seus interessos, per això se servien de la immunitat de la església, sense oblidar un veritable sentiment religiós per exercir obres de pietat i caritat. Hi era representada tota la vila de Berga doncs tothom de l'ofici podia treballar-hi i considerar-se amb orgull un autèntic vilatà i ciutadà de Berga.

Sobre el funcionament, història, símbols, festa i demés aspectes lúdics, recomano la lectura

dels magnífics programes publicats durant els últims anys per l'excm. Ajuntament de Berga i la Junta conservadora de la Festa dels Elois.

Antecedents

L'u de desembre es celebra la festivitat de Sant Eloi; malgrat això a Berga els ciutadans per conveniència gremial decidiren celebrar el vint i cinc de juny una de les seves festes més sentides des de fa moltes generacions. La coneguda per la seva famosa cavalcada d'animals amb gran participació ciutadana i promulgada per la confraria del mateix sant.

Per ara tot el que sabem sobre l'antiguitat d'aquesta congregació es escadussera i molt poc conclouent. Així a la parròquia de Santa Eulàlia de Berga es conserva un testament del 1.379 on un trager berguedà Pere Torrentornós fa, entre altres, una deixa a un altar de sant Eloi a l'església de franciscans de Berga. No s'esmenta cap confraria però la dada es molt significativa. No es fins l'any 1.724 que hom parla d'aquest gremi en un document conservat a l'Arxiu Comarcal del Berguedà "*Estatuts y costums del que de huen fer los Magnífics Señors Regidors de Berga. 1.724- 1.725*" àdhuc en uns altres papers de l'any 1.773 el rei Carles III es refereix a dita associació que existia ja al segle XVI segons

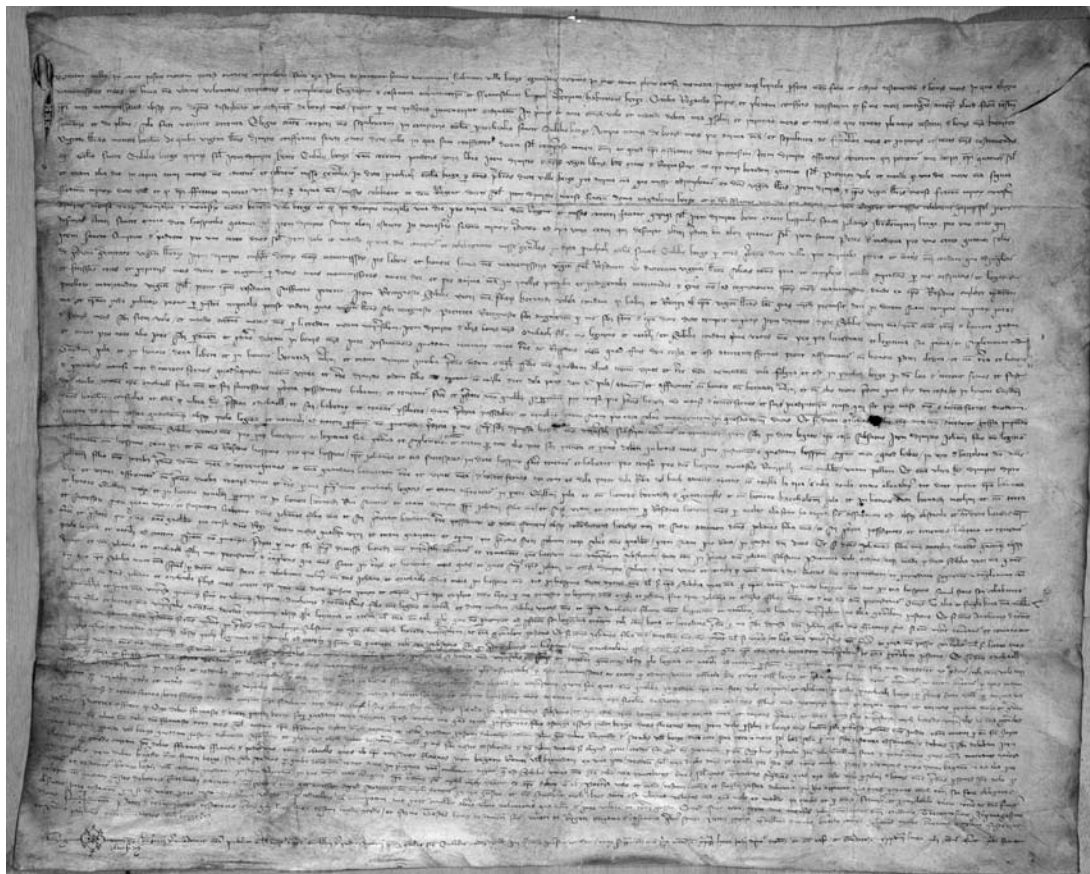
les ordenances que li havien presentat els representants de dita vila datades al 1.579 però que lamentablement no sabem que s'hagin conservat enlloc. Així doncs fins que hom no en trobi altri aquest manuscrit datat el any 1.602 serà, per ara, el més antic provat documentalment; Voldria observar que probablement hauríem de datar-lo al 1.600 per la datació del segon i del tercer escrit però ens trobem de nou en el terreny brut de la certesa no provada. (xii)

Els documents

Són dins un manual - esborrador del notari berguedà Francesc Torres; un lligall de fulls manuscrits, cosits, sense numerar, de diferents actuacions notariales i les nostres les trobem en tres redactats que són tres originals. (xiv)

En un primer full, anvers i revers, datat el 1.602 surt l'encapçalament i redactat del contracte que fa una representació del Consell de la Confraria de Sant Eloi i altres prohoms de Berga per a llogar els serveis d'un pintor Joan Pau Camps (xv) que dirigeixi la construcció, pinti i ornamenti un retaule dedicat a Sant Eloi, l'obra serà per a la capella que tenia dita agrupació al monestir de Sant Francesc de dita ciutat. Les últimes rengleres semblen afegides posteriorment. A més en el marge esquerra de l'anvers, s'incorporà anys després el redactat de la cancel·lació del deute. Tot el document es ratllat reiteradament en vertical, sembla que l'escrivà senyala l'acabament exitós de les obligacions contractuals de totes les parts. Revisats altres llibres del mateix notari no hi ha cap trasllat més. (xvi)

En un segon full datat el mateix dia, també anvers i revers, hi trobem el contracte que fan una altre representació de notables

Testament de Pere de Torrentfernòs, “aventurerius” de Berga, signat el 6 de juliol de 1379. (DIPÒSIT DE L'ARXIU DE LA COMUNITAT DE PREBERES) (FOTO M.ESCOBET)

amb el mateix pintor per a la construcció i acabats del retaule de la Confraria de Sant Lleir per a l'església parroquial de Santa Eulàlia. En aquest cas curios no hi ha cancel·lació de deute però es que probablement no es va acabar de realitzar l'obra doncs el protocol no és ratllat com l'anterior.

Encara hi ha un tercer full, anvers i revers, no cosit i intercalat entre el primer i el segon, amb molt mala lletra, datat el 20 d'agost de 1.600 que dona la impressió de ser un esborrador.

Metodologia de transcripció

He procurat respectar al màxim la grafia original així hi tot no me ne estat d'apartar o obviar puntuació i espais per ajudar a una millor comprensió. Aquest ha estat també el motiu de conservar faltes d'ortografia, grafies obsoletes, paraules mal escrites o l'autenticitat dels dos idiomes emprats, català i llatí. Amb signes convencionals he procurat cobrir tots els dubtes i llacunes que dificulten la transcripció.

Signes convencionals emprats

( ) = Lletres o paraules que cal suprimir o menystenir (subpuntuació, rascadura, titlladura, etc., a l'original o a la còpia).
[ ] = Lletres o paraules que se sobreentenen.

[ ] = Lletres o paraules afegides sobre la línia.

[ ] = Lletres o paraules afegides sota la línia.

0,1,2... = Nombre d'ordre d'inici de renglera al document original.

(sic) = Lectura segura d'una paraula rara o estranya.

(...) = Lectura dubtosa d'una paraula o d'un text.

(x) = Nota aclaridora a peu de pàgina.

= Abreviatura

Nota: Les abreviatures paleogràfiques són les obvies i conegudes (enllaços, línia sobreposada, suspensions, signes especials i altres).

Conclusions

Retaule de Sant Eloi. Evidències:

- L'any 1.602 esmentat per primer cop el nom i l'existència de la Confraria de Sant Eloi de Berga.
- Citats els més antics administradors coneguts fins llavors, amb noms, cognoms i a voltes oficis.
- Coneixem aquestes professions que són només algunes dels agremiats d'aquella època, això és Bastés, Traginers, Hostalers, Serrallers i per tant Ferrers. Pot ser hem d'incloure els Bovers doncs en surt un de testimoni a la cancel·lació.
- L'escrit ens assabenta de que en Pere MAS havia redactat les ordenances de la agrupació però quan tenen de firmar un

contracte aquests es dirigeixen al degà dels notaris berguedans ens referim al nostre Francesc TORRES .

- L'existència d'un notari berguedà ens confirma una presència gremial anterior i un més que probable document fundacional.
- Sabem que es va contractar i finalment realitzar un retaule del que ara en coneixem els elements ornamentals principals.
- Coneixem el nom, cognom i residència del pintor; Joan Pau Camps ciutadà de Barcelona.
- Sabem que cobrarà 80 lliures barcelonines mes despeses en 5 pagaments per una obra que om pnnreu que durarà 5 anys.
- Confirmen que des d'antic la Confraria ha tingut la seva capella a l'església del Convent de Sant Francesc de Berga. De fet ja sabíem que des del segle XIV s'hi venerava l'altar de Sant Eloi.
- El 24 de juny de 1.606 l'obra havia de ser acabada contractualment, però no és fins el 19 de setembre del mateix any quan va ser pagada i cobrada, tal com sembla, actuant el notari públic de Barcelona Amador Pedroló i no serà fins el 22 de febrer de 1.607 que no ho trobem inscrit al manual citat d'en Francesc Torres.

Manuscrit de Sant Eloi

22 de setembre de 1602

- 1 Capitulació y concordia feta y firmada en fe de mestre
2 joan pau Camps pintor y Ciutadà de bar^{sa} de una part
3 ab mestra joan bayordia baster y berna^t sanseguí Traginer
4 de la villa de Berga administrado[r]s de la Confraria del
glo[ri]os]
5 Sant aloy de part altra los quals juntament ab
6 parot Sala als⁽¹⁾ rovira, [ostal]er]mestra joan marti sarale⁽²⁾
7 joan ferrer traginer y janot guix tots de la pnt villa
8 a dits administrado[r]s domers per la de(s)liberacio feta per
9 lo co[n]cell de dita Confraria de Sant aloy en poder de
10 m^o pere mas not y scriva de la dita Confraria dia y any
11 vas⁽³⁾ dit sobre la fabrica y pintura sea de fer del
12 rataula del glorios Sant aloy en la yglesia del
13 monastir del Saraphic pare Sant Franc constituyts
14 posar las quals capitullaren los Capitols y pactes
15 Següents.
16 Primerament lo dit mestre joan pau Camps promet
17 y Se obliga de fer y pintar En lo dit retaula tot allo
18 que vulla de or fi brunyit y en les parts que sera ne
19 cessari Com son los pila[r]s y en las Cornissas blau Serafin(t)s
20 y blancs y los peus del rataula que tocan en terra y
21 aspesar⁽⁴⁾ ab los bosell[is] dalt abaix de or i en lo fron[tis]
22 picio deu lo pare y en lo quadro sobre la paxina⁽⁵⁾ un
23 cristo crucificat ab les dos maries y Sant Joan
24 y als dos taulons Sobirans patits la salutació del angel
25 gabriell, a la una part y dita Senyora alaltra y en
26 los quatre Taulons de cada part y costat de la paxina
27 ystorias y misteris de Sant aloy y en los Tres
28 Taulons de baix en cad[a]u, Sant Cosma y Sant damia
29 ab alguna [h]istoria y en lo altre extrem Sants Franc y en
30 lo mig la pietat y en los frontes dels quatre pe
31 destals los quatre Evangelistas y o altres figures
32 las que volran y en la pastera blau ab Carxofas
33 de or fosas [auta]⁽⁶⁾ E mes a de pintar lo revolt de dit
34 taulo y los entorns de aquest de dalt abaix fins
35 en terra de ingorspi⁽⁷⁾ y de una mostra de blanc
36 y negra tot a ben puat y ben acabat
37 y per la dita obra y pintura los dits administra
38 do[r]s li doneⁿ o prometen donar vuytanta lliures
39 bars^{ses} E mes li [h]an de donar com sia per sa [e]stada lo
modo
40 per a pintar y [l]lit per a jaure y tot lo mes avant
41 dit m^o Camp soa de fer car y bestraure lo que sera
42 menester tant per la pintura com p[er] son viure
43 les quals vuytanta lliures li prometen de pagar
44 en lo modo E pag[u]es següents soes quinze [l]liures en lo
45 principi y comensament de obra y despres cada any
46 per a festa de nadal deu lliures y la dar[r]era anyada
47 quinse fins a Compliment de les vuytanta lliures
48 que seraⁿ set pagas
49 E lo dit mestra joan pau Camps promet als dits
50 Administrado[r]s y promens⁽⁸⁾ de donarlos lo dit retaula
51 acabat de pintar p[er] lo dia o festa de Sant joan de
52 juny primer vinent ab la desencia y perfecio
53 que conforme al art de pintar com a y semblant
54 retaula a destar pintat al oli
55 E mes es pactat en fe[r]les dites parts que al
56 des fer y asentar del dit retaula los dits adminis
57 trado[r]s [h]an de [h]aver un fuster y pagar aquella de sos
58 dines y darli [l]loc comodo per [e]star y tenit tot temps p[er]tu-
ra
59 Et p[er]vis complendis tenendis et jurio habilit[er] observandis
60 obligarunt viros subriet altery et alter ater y et fili posisone
61 j(...) Et vicisim vidualicet dicto joanes paulo Camps com a
sua
62 propia Et dict y administratores com a sua propialis dicte
63 confrarie cum Salario procuratoris Tam juro quam
64 extra villaⁿ berge quinas solidorus fecius Benefisio novem
65 constitutorum p Et foco eorum propio p Fas mittentes
66 fecis cun potestare variando P Septi jury
maigribas⁽⁹⁾ Violant golorons viuda p[er]la consignatio[[que]]li
feu m^o Pau loys Capita de arpoey 1604⁽¹⁰⁾
Testes pau vilardaga Testes E(...)s reyforms joanes vaxeras [Ber]
nat tor[r]a y ab p las deu liures del [d]it petro puig muliones⁽¹¹⁾
ville Berga vide 1606 de joan bay[r]ina

(A l'original i al marge esquerra de l'anvers de l'escrit manuscrit anterior):

1 Capitullatio feta	19 fide[m] facit las quals	37 Y barthomeu villada
2 P lo altar de	20 vuita[n]ta lliures dit m ^o pau Camps	38 Cussins tots de la villa
3 Sanct aloy	21 confesi a daver rebudes	39 De berga
4 dia 22 february	22 com contracty a par	40 Sant Eloi
5 pns debitorius ⁿ questius	23 ab uns albarans fets	
6 fuit Cancellarius ⁿ de volit	24 de sa ma los quals jur ^r	
7 partiu ⁿ p joanem bay	25 in totes coneis molt be	
8 rina girolatori ⁿ honor	26 de aver los fecits per	
9 pauly camps pintorys	27 Tenir sa lletra molt	
10 cives bars promes	28 oneguda y dit bayrina	
11 constat justio publici	29 tenint ab dit procura	
12 acto barns recepto et litio	30 plen poder de rebre	
13 fiato yn posia discreti	31 y Cancellar actes et qual	
14 amator padrollo aptica et regia	32 veritat Talis est Beo	
15 audilis not publicus barns	33 rendis	
16 die 19 mensis septembris	34 Testes Sunt mestre	
17 1606 fect y deus not Cum	35 Joan anoll padri de	
18 furs Certificatory 6 lliberis	36 Peyra Cordellat bover	

Notes de peu de pàgina:

- (1) = Vol dir Alies.
(2) = Vol dir Serraller.
(3) = Vol dir Baix. En el sentit de "a sota".
(4) = Vol dir Espessir.
(5) = Vol dir Petxina.
(6) = (sic).
(7) = (sic).
(8) = Vol dir Prohoms (principals d'un gre-
mi).
(9) = (sic). Incompreensible.
(10) = (sic).
(11) = Vol dir Mulater.

Capitullatio sobre del retaule de Sant Leir

Dicto die et anno

1 Capitulatio i Concordia feta y fermada En fe
2 de mº joan pau Camps pintor Y Ciutada de barnsa
3 de una part ab mº miquell Cortada, parot palou, joan
4 Vilardaga, janot fabrega tots de la villa de berga
5 com a administrado[r]s y promens⁽¹²⁾ de la confraria del
6 glorios Sanct ~~aloy~~ layr de part altra Tenint
7 plens poders y libera facultat dels Confreres de dita
8 Confraria sobre la fabrica y pintura Sea de fer
9 En lo retaule de dit glorios Sanct Lair en la parro
10 chial yglesia de Sancta Eulalia de berga constituït
11 y posat las quals Capitullaren y pactare^ñ los Capi
12 tols y pactes Segueints
13 Primerament lo dit mº joan pau Camps fonct
14 de pintar lo dit rataula de Sanct ~~aloy~~ layr So es
15 que daurara tota la talla de or fi bronyit y en lo
16 frontispici de aquell deu lo pare y en lo Taulo
17 Sobre la paxina un cristo Crusificat ab Sanct joan
18 y las dos marias y en los taulons petits la saluta
19 cio de l'angel y ~~las dos marias~~ ma^ñ Senyora y en los
20 quatre taulons de l'antorn de la paxina ystorias
21 de la jurocacio⁽¹³⁾ de Sanct layr y los tres camps
22 del peu del retaule ystorias de la passio La
23 oracio En lo ort, lo asotament la ~~part am el topa~~ [coronacio
del p.]
24 y als quatre pedestals quatre Sancts los que
25 volran so es S'pera Sanct pau S' franc y
26 Sancta Eulalia y lo peu del retaule gafriat
27 y pintat de nou y daurar lo Sanct Layr de
28 culto que lo dit altar y asso promet de donar
29 tot abonpunt y ben a saber de assi al dia o festa de
30 Santa ~~joan del mes de juny~~ Maria del mes de
31 agost primer vinent lo qual pintura la
32 de fer dins la pnt villa de berga
33 E per la dita obra y pintura los dits administra
34 do[r]s y promens li donen o prometen de donar Setan

35 ta y Set lliures moneda barsa pagadores vint
36 lliures lo dia que Comensara de pintar aquell
37 y despres Cadany altresvint lliures En ~~Sant Leir~~ [lo dia o
festa]
38 ~~ya...~~ y lo darer any ~~...~~ desaset lliures
39 per la mateixa jornada dar y aportar en la Ciutat
40 de barsa y Seran ditas Setanta Set lliures ab quatra
41 pagas dins tres anys
42 E mes lo dit mestre joan pau Camps promet als dits
43 administrado[r]s y promens de Sant lair de donar los dit
44 rataula acabat de pintar comsta dit... al dia o festa
45 de Santa maria de agost primer vinent ab aquella
46 desansia⁽¹⁴⁾ y perfectio que lo ane aver de estar pintar
47 dit rataula Conforme a lart de un bon pintor y estar
48 pintat a loli
49 Y temers pactare^ñ las dites parts quel desfer y asentar
50 de dit retaule los dits administrado[r]s an de aver un
51 fuster y pagar aquell de sos dies y lo temps estara
52 En pintar dit retaule li an de donar loc y lo modo
53 per a pintar y Cambra per poder dormir y estar
54 Et probis Complendis P obligarunt viros ... alter y Et
55 alter altery Et fidy psis ad y a virem Et vicisimi videlicet
56 dicto joanes paulo Camp Com a sua propria Et dicti admi
nis
57 tradores Et proceres donadoris propia et dicte confra
58 ria Cum Salario procuratoris Tam juro qua^ñ E p na
59 Villa berge desem Solidoris prodies altro quas p remi^ñ
60 benefisio novam Constitutio viro^ñ P Et Coro Eoru^ñ propios
61 Sub mittenses Cum potestare vinandis Septi juris
62 Testes Elias reyform, honor francisco
63 Sorribes burges Et joanes poset Sartor
64 dicte ville berge
65 Sant Lleir

Notes de peu de pàgina:

(12) = Vol dir prohoms (Principals d'un gremi).

(13) = Es deu referir al martiri del Sant.

(14) = Vol dir decència.

Retaule de Sant Lleir. Evidències:

- L'any 1.602 esmentat per primer cop el nom i l'existència de la Confraria de Sant Lleir de Berga.
- Citats els més antics administradors coneguts fins llavors amb noms, cognoms i a voltes ofícis.
- No coneixem les professions dels agremiats però si sabem que un dels testimonis es sastre a Berga.
- Es va contractar un retaule del que en coneixem ara els elements ornamentals.
- Coneixem el nom, cognoms i residència del pintor, Joan Pau CAMPS ciutadà de Barcelona.
- Ara sabem que la confraria tenia la seva seu a l'església parroquial de Santa Eulàlia de Berga.
- Sabem que cobraria 77 lliures barcelonines en quatre pagaments i 3 anys.

- Sembla que pot ser l'obra no es va acabar.
- En una ocasió el redactat diu Layr (Lleir) amb una correcció prèvia on fàcilment es llegeix tatxat Aloy (Eloi).

Esborrany. Evidències:

- En aquest cas el 20 d'agost de 1.600 trobem encara un esment més antic de la confraria de Sant Lleir.
- Tornem a trobar una correcció prèvia on es llegeix una lletra A d'Aloi (Eloi) davant del nom Llayr (Lleir).
- Nombrament dels 9 procuradors que representin a la vila de Berga per contractar a Barcelona un pintor que faci un retaule pel gremi de Sant Lleir, surt el nom i cognoms dels 3 individus més rellevants.
- El notari de Berga que va donar fe als seus llibres d'aquestes capitulacions és en Francesc Torres.

- Citat el batlle de Berga d'aquell any, Francesc Espà, pròcer i notari reial de Berga.
- Els únics ofícis destacats, són el de fuster i el de negociant.

Al final de l'escrit es reconeix que el document és encarregat per els administradors del gremi de Sant Lleir i per la Comunitat de preveres, tots de Berga.

A manera de cloenda

Tot i que he donat el 1.602 com l'any primigeni de la confraria de Sant Eloi crec que hauríem d'anunciar la definitiva data com la de 1.600 doncs les correccions del nom pel segon i tercer manuscrits són massa reiteratives per ésser sols una equivocació i donen a entendre que l'escrivà coneixia l'existència de l'altre agrupació.

Manuscrit esberrany

dia 20 agusti 1600

1 P^o ordenareⁿ que joan Fabrega m^o Cortada
2 y Joan Vilardaga i per sisⁿ colonos demani[n]
3 queloretaula de Sanct Aylayr⁽¹⁵⁾ Sia pintat
4 i donar lo a pintar [a] aquell a pare
5 de la Confraria
6 Itoⁿ que P los altres dies festius bones qui ven[en]
7 dels Ci⁽¹⁶⁾ nou vehins ahuran al terme [de]
8 berga que pagaraⁿ les sous a la Con[fra]
9 ria de Sanct Layr Com los demes de
10 la vila
11 Itoⁿ escrihoen las ordinasions fecis asi fecis
12 y que fasa que lo Pintor balles⁽¹⁷⁾ qui vui es
13 de C... aquella que vol y posa sanstany de
14 cret p er mes duga mes forsa que los p
15 dit dia lo jonot Eury de son Freudesiesa⁽¹⁸⁾
16 las ordinasions de la dita Confraria En poder
17 de m f Tores not
18 Testes Sunt pera pla i bernat
19 Seradell
20 Vers Ego Francis de Spa proç c Et regia matri⁽¹⁹⁾
21 baiullo villa berga predictas ordinationes i Capi

22 tulationes in dict... paramus_ concilys [Et...] Sub...
23 Calendarys in pnti libro contens et Specificans
24 Ternas deuris Consensa Et pred S... meorum
25 factis maⁿ grato regiaⁿ inter pronmis auttem indicacionisⁿ
26 pariter Et dictum qua et quod Et ...⁽²⁰⁾ XXVIII ins...
27 poserem franciscuⁿ Tores not Ville Berga Et curie
28 vrs Scribaⁿ dia 20 augusti 1.600 pntis procura...
29 ...cior petro pla fusti fabro Et bernardo Saradell ne
30 gotiatore de la ville berge
31 P admynistratores Et preveres Confraria Sancti
32 lair factis ei vidinat
33 Esberrany

Notes de peu de pàgina:

⁽¹⁵⁾ = Sembla bastant clar que l'autor s'equivoca quan comença a escriure

Al = Aloï.

Es això senyal de que coneixia l'existència dels Elois l'any 1.600.

⁽¹⁶⁾ = Confús sembla que vol dir "qui", però molt mal escrit.

⁽¹⁷⁾ = Veïés

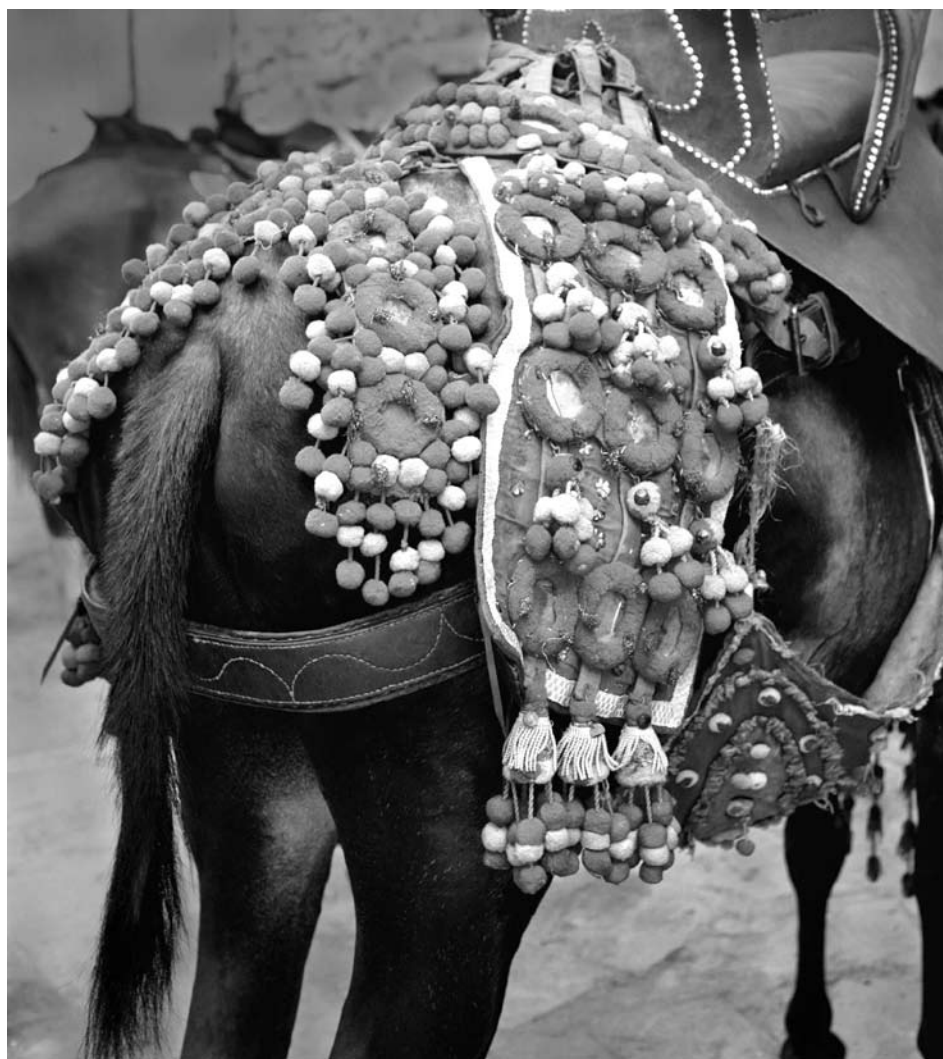
⁽¹⁸⁾ = (sic)

⁽¹⁹⁾ = Vol dir registrador, per tant Registrador reial.

⁽²⁰⁾ = Hi ha una taca.

Les quatre últimes rengleres de l'escrit principal de Sant Eloi semblen confuses però aventuro una explicació racional que aclarirà molts dubtes. Penso que en determinada data d'un mes de maig de potser el 1.606 una dona, potser parenta d'en Camps, no la muller doncs aquella sabem que es deia Antiga, va cobrar la darrera paga de l'obra que va realitzar l'artista; Va cobrar amb l'import que li va donar un capità marí d'una consignació que li contractaren homes principals de la vila de Berga, probablement els administradors o els procuradors dels administradors d'aquell any, que eren pràctiques mercantils molt corrents en aquella època. Com he dit anteriorment a l'apartat d'antecedents la data de 1.579 sembla la de la possible redacció de les ordenances de la confraria, si fos així la fundació seria molt anterior, quan?.

A l'Arxiu de la corona d'Aragó de Barcelona he consultat els protocols dels dos notaris berguedans citats, en Pere Mas i en Francesc Torres, inclús dels altres dos actuant en aquells anys en Joan Costa (1.570 / 1.576) i en Carles Sorribes (1.578 / 1.588) i no he trobat cap document al respecte, més aviat crec que ho hem de cercar entre papers eclesiàstics, doncs sabem que els rectors i vicaris feien de notaris i es per aquí on penso s'ha de centrar la recerca entre els manuscrits dels franciscans, de la parròquia o dels bisbats de Solsona i d'Urgell, mes probable aquest últim.

La festa actual dels Elois és un record de la Berga menestral (FOTO M.ESCOBET)